

İSLÂM İLİMLERİ TASNİF CETVELİ

İSMET PARMAKSIZOĞLU

Kütüphaneler Müdürlüğü Mütchassısı

I. İslâm ilimlerinin tarifi : İlimlerin tasnifinde böyle bir tâbire tesadüf etmek biraz güçtür. Mantık, ilimleri kendi kaide-lerine göre tasnif etmekte olduğundan, ilimlerin dış görünüşlerine göre tasnif edilmesine cevaz vermez. Bununla beraber bugün İslâm âleminde El-Ulûmü'l-İslâmiyye, veya daha mahallî bir deyimle El-Ulûmü'l-Arabiyye tâbirlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bir çok hususlarda bir takım ihtiyaçları karşılamak üzere böyle hususî bir tasnif sisteminin kullanılması bir takım faideler sağlamaktadır.

Doğu ve batı kültürünün hatt-ı fâsılını teşkil eden Türkiye, mazisi ve maziden kalan kültür miraslarıyla doğu âlemi ile alâkalı, modern zihniyeti ile ise batı kültürüne bağlı bir memleket olmakla her iki kültürün kaynaştığı bir ülkedir. Kütüphanelerimizde, 1927 yılına kadar gelen kitapların, ilmî esaslara göre tasnif edilmesi, okuyuculara en kolay ve pratik yollarla arzedilmesi, üzerinde ehemmiyetle durulacak bir mesele olduğuna göre bu kitapların tertip ve tasnifinde hususî bir şekli kabul etmek zarureti bulunmaktadır.

İslâm âleminde, ilimlerin teşekkülü tarihinden itibaren, bir takım ilim tasniflerinin yapıldığı, bu konuda epeyce eser yazıldığı malûmdur. *Târifat-ı Cürcânî*, *Keşşâf an Istılahatı'l-Fünûn* gibi eserlerin yanında, Türk âlimleri de aynı konularda bir takım eserler meydana getirmişlerdir. Molla Lûtfî'nin *El-Metâlibü'l-İlâhiyye fi Mevzuâtı'l-Ulûm* ve Taşköprüzade Usamüddin Ahmed'in *Mihtahu's-Saâde ve Mısbahu's-Siyâde* adlı eseri ile bunun tercümesi olan Taşköprüzade Kemalüddin Muhammed'in *Mevzuâtü'l-Ulûm* adlı eserleri bunlara misal gösterilebilir. Fakat, bu eserler ilimlerin tasnifinde hiçbir zaman hususî bir şekil kabul etmiyerek ilimleri El-Ulûmü'l-Arabiyye veya El-Ulûmü'l-İslâmiyye umumi tasnifi çerçevesi içinde mütalâa etmemişlerdir. Bu iki tâbir, İslâm âleminin batı âlemi ile temasından sonra icadedilmiş gayet hususî tabirlerdir.

Modern çağlardaki Arap müellifleri El-Ulûmü'l-Arabiyye tabiri ile XIV asırdan beri İslâm âleminde âlimlerin meşgul oldukları

bütün ilim dallarını ifade etmek istemektedirler.¹ Burada Arap dili gramerinin bütün konularından itibaren müslüman ilim adamlarının meşgul oldukları her konu, ilm-i cifr, ilm-i simya, ilm-i tabir-i ruyâ gibi bütün konular El-Ulûmü'l-Arabiyye başlığı altında ifade edilmeye çalışılmaktadır. Onlar, bu tabir ile Arap dili ile yazılmış hemen hemen bütün kitapları, bütün konuları anlatmak istiyorlar. Daha geniş düşünen yazarlar ise bu tabir yerine El-Ulûmü'l-İslâmiyye tabirini kullanarak, konunun tasnifini dil esasından çıkararak, bu başlık altında İslâm ümmetinin mirasını toplamayı gaye edinmiş bulunmaktadırlar. El-Ulûmü'l-Arabiyye tabiri mahallîci, El-Ulûmü'l-İslâmiyye tabiri ise daha umumi olup, bu tabir, Arapla beraber Türk, İranlı, Hindli, Berber, Endônezyalı ve diğer müslüman kavim ve milletlerin eserlerini, kültür yadigârlarını ihtiva etmektedir. Her iki tasnif şeklinin de mantık kaideleri veya bu ilimlerin teşekkül veya teferruatlanması ile pek alâkası yoktur. Bunlarda hâkim olan endişe bir ümmetin veya bir kavmin eserlerinin bir başlık altında toplanmasından ibarettir ki bunun amelî bir faydası olmayacağı, kütüphanelerde toplanan eserlerin tasnifinde beklenen faideyi temin etmiyeceği aşikârdır.

El-Ulûmü'l-İslâmiyye tâbiri ile bizim kullandığımız İslâm ilimleri tâbiri arasındaki yakın benzerlik sebebiyle yaptığımız bu açıklamadan sonra İslâm ilimleri tâbirinden bizim anladığımız mânâyı, bu tâbirin şümulünü ve tarifini yapabiliriz.

İlk İslâm mütekellimlerinden itibaren ilim kelimesinin medlûlünün Kur'an, tefsir ve ahkâm mevzularını bilmek mânasına kullanıldığı malûmdur. Hattâ ilk devrelerde fıkıh, fikrin mustakil faaliyetini ifade eden bir mâna taşımakla, bu çerçevenin dışında mütalâa edilmekte idi. İlim yalnız İslâm dininin esaslarına ait bilgilerin öğrenilmesine mahsus bir tâbir olup, bunun dışında kalan bilgiler mezum addedilmişti. Bu hususta İmam El-Gazzâlî, daha da ileri giderek âlimin tarifinde cedelci ve şeriatçilerin bu isimle adlandırılmamasını istiyor ve bu suretle ilim ve âlim kelimelerinin hududlarını eyice daraltmış oluyordu.² İslâmiyetin ilk devirlerinde ilmin, İslâm ilimlerini öğrenmek maksadına masruf olduğu bu izahatla anlaşılmış bulunmaktadır. İslâm ilimleri hududu ise bu devirlerde gayet dar bir çerçeve içine alınmış bulunmaktadır. Bugün için İslâm ilimlerin den anladığımız mânâ Kur'an ve hadîsten istikak eden ilimlerdir ki mantığın naklî ilimler umumi tasnifi içine giren bilgileri ihtiva et-

¹ Al-Adâb al-'Arabiya fi'l-Kıym al-Tâsi' aşar.

² Al-Gazzâlî, ihyâ al-'Ulûm al-din. II. Bab.

mektedir. Gerçekten İslâm ilimleri tasnif edilirken pozitif bilimlerle alâkalı konular tasnif sisteminin dışında bırakılmıştır. İslâmiyetle çok sıkı alâkası bulunan heyet vesair hattâ tıbb-ı Nebevî'ki, bir nevi hîjiyendir, konunun dışında mütalâa edilmiştir. Bu suretle İslâm ilimleri tâbirinin hududu kat'î olarak çizilmiş ve bunun an'an-evî mânası muhafaza edildiği gibi mantıkla bir tezada düşülmemeye de âzami itina gösterilmiştir. Bu suretle İslâm ilimleri Kur'an ve müş-takkatı, hadîs ve bu iki esas prensipten inşia eden ilimlere mahsus bir tâbir olarak düşünülmüş ve bu ilimlerin tarihi ile konu çerçeve-lendirilmiştir. Bu izahat İslâm ilimleri tâbiri ile El-Ulûmü'l-İslâmiyye tâbiri arasındaki farkı kolayca açıklamaktadır.

II. İslâm ilimleri için yeni bir tasnif şeklini tesbit etmekteki zaruret : İslâm müellifleri, ilimlerin tasnifi konusunda yazmış oldukları eserlerde, konuları gayet geniş bir kadro içinde incelediklerinden bu eserlerden istifade epeyce zor ve o nispette de bir ihtisas mevzuudur. Bu eserler, meselâ Kur'an ilimlerinden bir şube olarak tedvin edilmiş bulunan kıraat ilmini muhtelif teferru-ata ayırarak 40-50 sahife içinde mütalâa etmektedirler. Geniş bir ölçüde hazırlanmış olan bu eserlerden ancak kaynak olarak istifade edilebileceği, bunlardan kütüphanelerde pratik olarak istifadenin mümkün olmadığı aşîkârdır. Şark yazmaları üzerinde meydana getirilen kataloglarda ise, İslâm ilimleri kitapların konularına göre tertip edildiğinden katalogların ihtiva ettikleri kitaplara göre ya pek geniş, yahutta çok muhtasar olarak sıralanmış ve bir çok konular kataloglara alınmamış bulunmakta olduğundan bu konunun yeniden ele alınarak tam ve katî olarak tesbitine zaruret hasıl olmuştur. Bu sistem hazırlanırken bundan önce yapılan bütün tasnif cedvelleri ve İslâm ilimlerinin tasnifi hakkındaki eserler incelenmiştir. Bu eser-lerin ışığı altında hazırlanan İslâm ilimleri tasnif cetveli kadim İs-lâm mütekellimlerinin tarifine yakın, fakat zamanın ihtiyaçlarına göre yeniden tespit edilmiştir.

III. Doğuda yapılan tasnif şekilleri: İslâm âleminde ve bilhassa Lübnan ve Mısır'da ilimlerin yeni bir anlayışla tasnif edilmesi yolunda bir takım çalışmalar yapıldığı müşahade edilmek-tedir. Bu çalışmaların arasında Yusufü'l-Aşş'ın, Philippe de Tarrazi'nin⁴ ve Kahire Amerikan Üniversitesinin tasnif cedvelleri gözden geçirildiği zaman bunların hepsinin, Dewey sis-teminin tesiri altında kaldıkları halde, hiç birinin konunun ehemmi-

³ Yüsuf al-'Aş, Taşnif al-'Ulûm va'l-ma'ârif.

⁴ Philippe de Tarrazi, Classification Décimale des livres Arabes.

yetine göre bir usul takip etmedikleri görülür. Yusufü'l-Aşş, Arap milliyetçiliğinin tesiri altında bütün ilimleri El-Ulûmü'l-Arabiyye tâbiri altında toplanmış ve esas mânasıyle İslâm ilimleri bu tâbirin içinde kaybolmuştur. Vicomte de Tarrazi, yine “*decimal classification*” tesiri altında olmakla beraber, konuyu bir adaptasyon esasına istinat ettirmekle, tarihî tekâmül ve ictimai zaruretleri bir tarafa bırakarak, İslâm ilimlerini Hristiyanlığa benzer bir taksimata bağlamak hatasına düşmüştür. Halbuki mahiyet itibariyle birbirlerinden tamamen farklı ve ayrı tarihî seyr geçirmiş bulunan bu iki dine ait ilimlerin tasnif şekillerinin o nispette farklı bir mahiyet alması tâbiîdir. Kahire Amerikan Üniversitesi'nin yaptığı şema Dewey sistemine en çok sadakat ifade eden bir şema olmakla beraber ilimlerin tasnifinde Hristiyanlığın tesirleri bâriz bir şekilde görülmekte, bu şemada yalnız İslam ilimlerinin “297” rakkamında ifadesinde bir isabet bulunmaktadır.

IV. İslâm ilimlerinin tasnif cetvelinin tespitinde takip edilen yol: Türkiye kütüphanelerinde, bu konuda toplanan binlerce kitabın ilmî tasniflerinin yapılması, Türkiye kütüphanelerini idare edenler için bir zaruret halinde belirince, daha, 1945 yılında Fehmi Karatay'ın meydana getirdiği bir şemadan ilham alınarak basit bir cetvel yapılmış ve bunun tatbiki 361 sayılı genelge ile kütüphanelere tebliğ edilmiştir. Bu basit şemada İslâm dini “297” rakamında ifade edilmekte ve ondalık bir taksimatla muhtasar bir tasnif plânı meydana getirilmiş bulunmakta idi. 10-12 sene kadar devam eden tatbikat ve tecrübeler sonunda bu şemanın esas itibariyle kütüphaneler için pratik ve kabil-i tatbik olduğu anlaşılmış, yalnız İslâm ilimlerinin kütüphanelerin ihtiyaçlarına göre teferruatlandırılması lüzumu ortaya çıkmıştı. Bu müddet içinde bir taraftan kütüphanelerimizde çalışmakta bulunan ve İslâm ilimleri üzerinde ihtisasları malûm bulunan dersiâmların, diğer taraftan bu şemayı tatbik etmekte olan ve yeni ilim zihniyeti ile yetiştirilmiş genç kütüphanecilerin, teklif ve tenkidleri Maarif Vekâleti Kütüphaneler Müdürlüğü'nde toplanmış, varılan neticelere göre, esas muhafaza edilmek suretiyle yüzdelerik bir taksimatla İslâm ilimleri bir miktar daha teferruatlandırılarak yeni bir şema hazırlanmıştır. Bu şema, üzerinde Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi ve Diyanet İşleri Riyaseti'nin mütalâaları alındıktan sonra 60 a yakın Türkiyeli ve

yabancı kütüphaneci ve ilim adamının tenkidine arzedilmek üzere, bir ankete kondu.

V. Anket ve neticeleri: Türk kütüphanecileri ve ilim adamları arasında Kütüphaneler Müdürlüğü'nün yapmış olduğu ankette üç kabil-i münakaşa konu ortaya atılmıştı:

- 1 — İslâm ilimleri şemasının konuyu ihtiva edip etmediği,
- 2 — İslâm ilimleri şemasının "*decimal classification*" ile kabil-i telif olup olmadığı,
- 3 — Bu şemanın kütüphanelerimizde kabil-i tatbik olup olmadığı.

Ankete gelen cevaplarda, tabii, muhtelif fikirler ileri sürülmüştü. Bunlar arasında bir müessesemiz, İslâm ilimleri şemasının Dewey'e tatbikinin yerinde olmayacağını beyan ederken, İranlı Prof. Mocteba Minovî de şemanın ilmî değerini kabul etmekte, fakat, Dewey sisteminin yazmalarda kullanılmasını tensip etmemekteydi. Bununla beraber 50 den fazla kütüphaneci ve ilim adamı ise bu şemayı bazı tadil teklifleri ile beraber hararetle tasvip ediyorlardı.

Bu anketten alınan cevaplar tekrar gözden geçirilerek şema, Ankara'da Maarif Vekâletinde teşkil edilen bir komiyona getirilerek nihaî karar alınmak üzere müzakereye arzedildi. Bu komisyonu, Talim ve Terbiye Dairesi âzalarından Hikmet İlaydın, Dr. Salâhattin Tansel, Ankara Üniversitesi mensuplarından Prof. Şinasi Altundağ, Prof. Tayyib Okiç, Doç. Dr. Adnan Erzi, Doç. Dr. Şerafettin Turan ve Kemal Edip Kürkçüoğlu, Türk Dil Kurumundan A. Dilaçar, Diyanet İşleri Reisliğinden müşavir âza Cevad Çelebioğlu ve Ankara kütüphanecilerinden İkbâl Argon, Mihin Eren, Dr. Mustafa Köymen, Abdulkadir Salgır, Dr. Müjgân Cunbur ve İsmet Parmaksızoğlu ile Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker teşkil ediyorlardı. Komisyonun çalışmalarına zaman zaman Ankara'ya gelen kütüphaneciler ile Millî Kütüphane müdürü Adnan Ötüken de iştirak etmişti. Komisyonun yazmalar enstrüksiyonu yanında İslâm ilimleri tasnif cetveli üzerindeki mesaisi bir aydan fazla sürmüş, cetvele tam bir mükemmeliyet verecek teklifler ile metin tekrar ele alınmış, İslâm ilimlerinin sıralanmasında ve yerleştirilmesinde bazı ilâveler, takdim ve tehirler yapılmış, konunun müzakeresinde Kütüphaneler Müdürlüğü'nün teklifi ile tâli taksimat binli bir taksime tabi tutulmuş ve bu tadiller ile şema nihaî şeklini almıştır. Bu şemanın

hususiyetlerinden biri Dewey sistemine intibaktaki ahenktir. Dewey sistemi dışında da ilmî değerinden hiç bir şey kaybetmeden İslâm ilimlerini tam olarak ifade etmekte olduğundan, icap ettiği takdirde Dewey'in rakamları kaldırılmak suretiyle de tatbik imkânına sahip bulunmaktadır. İslâm ilimlerinin sıralanması bu ilimlerin teşekkülü tarihine ve seyrine uygun bir şekilde yapılmıştır. Sistemin esası :

297. —	.099	Umumiyat
297.1—	.199	Kur'an ve Kur'an ilimleri
297.2—	.299	Tefsir ve teferruatı
297.3—	.399	Hadîs ve teferruatı
297.4—	.499	Akaid ve kelâm
297.5—	.599	Fıkıh ve teferruatı
297.6—	.699	İslâm mezhepleri
297.7—	.799	Tasavvuf
297.8—	.899	İçtimaiyyat ve ahlâk
297.9—	.999	İslâm dini tarihi

olmak üzere hazırlanmıştır. Bu tasnif cetvelinde verilen numaralar bugün kütüphanelerimizin en geniş ihtiyaçlarına göre düşünülmüştür. Bu numaralardan kütüphaneler, ihtiyaçlarına göre tasarruflarda bulunabilecekleri gibi, İslâm ilimlerini daha da teferruatlandırmak için boş kalan rakamlardan istifade her zaman mümkündür. Aşağıda tam metnini verdiğimiz bu şema Türk kütüphanecileri ile ilim adamlarının müşterek çalışmalarının mahsulü olarak güzel bir eser halinde meydana gelmiş bulunmaktadır.

Bu şemanın Türk kütüphaneciliği için hayırlı olmasını temenni ederiz.

297 İSLÂM DİNİ

İslâm dini, Dewey, *decimal classification*'da 297 numarada yer almıştır. Dewey'in esas prensiplerine sadakatle bu numara değiştirilmeden İslâm dini için tâli taksimat cetveli 297 - 297.999'a kadar tafsil edilerek yapılmıştır. Bu hal tabiatıyla numaraların büyümesine yol açmakta ise de, bazı noktalarda ihtisar ve birleştirmelerle Dewey'in tatbikine de mâni olmamıştır. Kütüphaneciler, İslâm dini, tâli taksimatını kütüphanelerinin ihtiyaçlarına göre kullanmalıdırlar.

Bu cetvelde gösterilen tâli taksimat en geniş imkânlarla göre düşünülmüştür. Bunun üzerinde lüzumlu ve yerinde ihtisarlara yapmak her zaman mümkündür.

- .297 Umumiyyat
- .01 Felsefe, nazariye, usul
- .016 Bibliyografyalar, kataloglar
- .02 El kitapları
- .03 Ansiklopediler, lûgatler
- .04 Denemeler, hitabeler (essays)
- .05 Periodikler, yıllıklar
- .06 Dernekler, kongreler, akademiler, vakıflar
(vakıfların hukukî cepheleri 297. 543 numarada tasnif edilecektir.
- . 07 Talimat ve terbiye
- .074 Sergiler
- .079 Müzeler
- .082 Koleksiyonlar, murakkabalar
- .083 İstatistikler
- .09 Kültür ve medeniyet tarihi.

Bu tasnif numarasında yalnız İslâm kültür ve medeniyetine dair umumî mahiyetteki eserler tasnif edilecektir.

297.09 *Medeniyet-i İslâmiyye* tarihi gibi. İslâm dini tarihine ait mevzular kendi bölümü olan 297.9 rakamında mevzularına göre tâli taksimat ile tasnif edilir. Yalnız her ilmin tarihine ait kitaplar ait olduğu ilmin tarih bölümünde tasnif olunur.

297.5 fıkıh ilmi olduğuna göre 297.59 fıkıh tarihi gibi.

Biyografyalar konusunda Dewey'de ufak bir değişiklik yapılarak 092 rakamı yerine 92 rakamı tercih edilmiş ve her bölüme 92 rakamı ilâve etmek suretiyle o bölümün biyografyalarının tasnif edilmesi kolaylaştırılmıştır.

297.2 tefsir ilmi olduğuna göre 297. 292 *Tabakatü'l-müfessirin* gibi. Kütüphanede biyografiya ya dair eserler pek fazla olduğu ve tâli bir taksimata

ihtiyaç görüldüğü takdirde biyografya için tâli taksimat şöyle yapılır :

297.61192 Hanefi tabakatı

297.61292 Şafi'i tabakatı

297.61492 Hanbeli tabakatı

297.1

Kur'an ve Kur'an ilimleri:

Kur'an hakkında umumi mahiyetteki kitaplar

.11

Mushaflar, cüzler

.12

Âyet ve surelerin tertibi, fihristler, indeksler

.13

Kur'anın havassı (*Havassü'l-Kur'an*)

.14

İcaz ve mecaz

.15

Nâsîh ve mensuh, muhkem ve müteşabih âyetler, nezairü'l-Kur'an, müşkilât ve mübhemat

.17

Nüzûl sebepleri

.18

Kıraat ve tecvid ilmi, garibü'l-Kur'an, Kıraat kitapları

.19

Kur'an tarihi

297.2

Tefsir ilmi :

Tefsir ilmi hakkında umumi mahiyetteki kitaplar.

.21

Tefsir, tercüme ve teviller

.211

Tam tefsir ve tercümeler

.212

Cüz, sûre ve âyetlerin tefsirleri, tercümeleri, ahkâm âyetlerinin tefsir ve tercümeleri, (alış veriş, nikâh, boşanma, vesayet, miras v. b.)

.214

Cihad âyetlerinin tefsir ve tercümeleri

.27

Şiâ tefsirleri ve tercümeleri

.28

Sünnî ve şîîlerden başka mezheplere dair tefsirler

.29

Tefsir tarihi

.292

Tabakatü'l-müfessirin

297.3

Hadîs ilmi :

Hadîs ilminden umumi mahiyette bahseden kitaplar

.301

Usul-i hadîs ve hadîs ıstılahları

.32

Hadîs fihristleri, endeksler

- .33 Sahih hadisler, (Ahadîs-i sahiha)
- .331 Muvatta, müdevvene ve sıbah şartları üzerine vaz olunan kitaplar, (İbn-i Hibbân'ın *Sahih*'i, Hakim'in *Müstedrek*'i v. b.)
- .332 Kütüp-i sitte, şerh ve haşiyeleri, (*Buhâri, Müslim, İbn-i Mâce, Ebû Davud, Tirmizî, Nesefî.*)
- .333 Sıhah kitaplarındaki hadisleri bir araya toplayan kitaplar (İbn-i Esir'in *Câmi'u'l-usul*, Humeydî'nin *El-Cem'u beyne's-sahihayn*'i gibi.)
- .334 Büyük hadis mecmuaları, müsnedler, mucemler, ilal (cerh ve talil), tahricler, muan'ani'l-ahadis kitapları
- .335 Ahkâm hadisleri, (alış veriş, nikâh, boşanma, vesayet, miras v. b.)
- .336 Darb'ı mesel haline gelen hadisler, *El-Erbaun*, "*Kirk hadis*" amâlî faideleri, sened-i âli ile rivayet edilen hadisler
- .34 Mevzû hadisler, (*Ahadîs-i mevzûa*)
- .37 Şiâ hadisleri.
- .38 Sünnî ve Şiîlerden başka mezheplere dair hadis kitapları
- .39 Hadîs tarihi .
- .392 Esmâ-i ricâl, Tabakatü'l-muhaddisin
- 297.4 Akaid ve Kelâm :
- .41 Vâcibü'l-vücûd
- .411 İsbât-i vâcib, (Zât)
- .412 Sıfat-ı vâcib, (Sıfat ve esmâ-i İlâhiyye)
- .413 Tevhid, (Allahın birliği)
- .42 Hilkat
- .43 Nübüvvet
- .431 İsbât-ı nübüvvet
- .432 Evsâf-ı nübüvvet
- .44 Hazret-i Muhammed'in nübüvvetinin sıhhati, vahy ve ilham, mucizeler

- .45 Temel akideler
- .45¹ İmân ve islâm, ilm-i hâl kitapları
- .45² Kaza ve kader
- .453 Mebde ve meâd, (Kıyamet, ahiret ve yeniden dirilme)
- .46 Melekler
- .47 Kelâmda mezhepler ve bu mezheplerin akaid kitapları, Cebriye ve Kaderiye anlayışları
- .48 Rey, fikir, nazar
- .48¹ Ehl-i Sünnet arasındaki münakaşalar
- .48² Sünnîler ile diğer mezhepler arasındaki münakaşalar
- .48³ Şiâ ve Ehl-i sünnet dışındaki mezheplerin münakaşaları
- .49 Kelâm tarihi
- 297.5 Fıkıh ilmi :
- .50¹ Usûl-i fıkıh, hikmet-i teşri'
- .50⁹ Usûl ilminin kuruluşu
- .5¹ Ehl-i sünnet fıkıhı
- .5¹¹ Hanefî fıkıhı
- .5¹² Şâfi'î fıkıhı
- .5¹³ Mâlikî fıkıhı
- .5¹⁴ Hanbelî fıkıhı, (Vahhâbî fıkıhı dahil)
- .5² Hilâfiyat
- .53 Ehl-i sünnet dışındaki mezheplere dair fıkıh kitapları
- .54 Müteferrik fıkıh kitapları
- .54¹ İbadetler, (Taharet, namaz, oruç, hac, menâsik-ı hac, zekât, cenaze erkânı, nezir ve kurbanlar v.b.) Bu mevzuları içine alan ilm-i hâl kitapları için 297.45¹ numara tasnif yeri olarak kullanılacaktır.
- .54² Muamelât, (Şer'î hükümler, dâva, vekâlet, şehâdet, ikrar, sulh, tebriye v.b.)
- .54³ Ahkâmü'l-evkaf ve arâzi, (vakıflar konusunun hukukî cephelerini toplayan kitaplar bu rakamda tasnif edilir) ve Harac hükümleri

- .544 Hudûd ve ukubât, cezaî hükümler
- .545 Hazer ve ibâhe, (Yasak olan işler)
- .55 Fetvalar
- .56 Şer'î siciller, Sakk, Ferâiz
- .58 Fıkıh ilmine dair diğer mevzular
- .59 Fıkıh tarihi
- .592 Tabakatü'l-fukaha
- 297.6 İslâm mezhepleri :
 - İslâm mezhepleri hakkında umumi mahiyet-
teki eserler
 - .61 Sünnî mezhepler
 - .611 Hanefî mezhebi
 - .612 Şâfi'î mezhebi
 - .613 Mâlikî mezhebi
 - .614 Hanbelî mezhebi, (Vahhâbîlik dahil)
 - .62 Şiî mezhepleri, (İmamîyye, Zeydîyye, Yunu-
sîyye, Caferîyye, İsmailîye v. b.)
 - .63 Gulât-ı Şiâ, (Aliyullâhiyye v. b.)
 - .64 Haricîyye, (İbâzîyye, Yezidîyye, Ezrakîyye v.b.)
 - .65 Akidelerde muahhar değişiklik cereyanlar
 - .651 Ahmedîyye (Kadıyanîlik)
 - .652 Babîlik ve Bahâîlik
 - .69 Mezhepler tarihi
- 297.7 Tasavvuf :
 - Tasavvufa dair umumi mahiyetteki eserler
 - .701 Tasavvuf kaideleri, ıstılahları
 - .71 Vahdet anlayışı
 - .711 Vahdet-i vücûd
 - .712 Vahdet-i şühûd
 - .72 Süfiyyenin ahlâk ve âdâbı, vecd ve cezbe halleri,
 - .73 Evrad ve zikir kitapları, (*Delâilü'l-hayrât* v.b.)
 - .74 Melâmet ve fütüvvet
 - .75 Tarikatler, (Tarikatlerin tekâmül ve seyirlerin-
den, teşkilâtından âdet ve usullerinden bahse-
den kitaplar) Tasavvuf edebiyatı ve musikisi,
edebiyat ve müzikteki özel yerlerinde tasnif
edilir.

- .751 Hazret-i Ebû Bekr'e istinad eden tarikatler
- .752 Hazret-i Ali'ye istinad eden tarikatler tasavvufta mertebeler
- .79 Tasavvuf tarihi
- .791 Tasavvufun doğuşu, (Tasavvufun teşekkülünden ve bu anlayış üzerine İslamî olmayan düşüncelerin tesirlerinden bahseden kitaplar)
- .792 Menâkıb kitapları
- 297.8 İçtimaiyyât ve Ahlâk :
Bu konuda umumi mahiyetteki kitaplar
- .81 İçtimaiyyât
- .82 Âdâb ve erkân
- .821 Merâsim ve âdetler, (Dinî günler)
- .84 Ahlâkî eserler
- .841 Nazarî ahlâk
- .842 Amelî ahlâk
- .85 Mev'ize ve hutbeler
- 297.9 İslam dini tarihi :
Umumi mahiyetteki eserler
- .91 İslâmiyete takaddüm eden devir, (Mekke müşrikleri, Ehl-i Hanîf ve İslâmiyete karşı Mekke müşriklerinin giriştikleri teşebbüsler)
- .92 Siyer-i Nebevî, Şemâil-i şerîf
- .921 Hazret-i Muhammed'in nesebi, vilâdeti, çocukluğu, gençliği (irhasât)
- .922 Nübüvvet, risâlet ve Mekke'de geçen hayatı
- .923 Hicreti, Medine'de geçen hayatı
- .924 Mevlid ve erkânı
- .925 Hazret-i Muhammed'in zevceleri, (Ümmühat-ı müslimin)
- .93 Hazret-i Muhammed'in âilesi, (Ehl-i beyt: Âl-i Abâ)
- .94 Eshâb-ı kirâm
- .941 Hulefa-yi Râşidin
- .942 Aşere-i mübeşşere

- .943 Eshâb-ı Bedr
- .944 Tâbî'in ve teba'-i tâbî'in
- .95 İrtidat, Yalancı peygamberler, (Müseylemetü'l-Kezzâb, Tuleyha v.b.)
- .97 İslâm uluları biyografyası, (Ekâbir-i İslâmiyye)
- .98 Ensâb ve şecereler
- .99 Ziyaretgâhlar, (Kâbe, Ravza-i mutahhara, Necef, Kerbelâ, Kâzımeyn, Samerra, İmam Rıza meşhedleri ve diğer ziyaretgâhlar).